

W 25 ROCZNICĘ ŚMIERCI PROF. DRA TADEUSZA MALARSKIEGO

Józef SZPILECKI

Instytut Fizyki - Politechnika Śląska

W dniu 8.3.1977 upłynęło 25 lat od śmierci profesora Politechniki Lwowskiej i Śląskiej, dra Tadeusza Malarskiego, człowieka o wielkiej prawości charakteru, niezwykłej pracowitości i sumienności i o dużych zasługach naukowych i organizacyjnych.

W dwu wspomnieniach [1, 2] omówiono szczegółowo prace naukowe profesora. Dlatego artykuł niniejszy ograniczę do przypomnienia najważniejszych faktów z życia i działalności profesora.

Profesor urodził się dnia 23.8.1883 w Dałowicach, pow. Miechów. W roku 1907 ukończył studia na wydziale mechanicznym Politechniki Lwowskiej, po czym do roku 1910 studiował na Uniwersytecie Lwowskim pod kierownictwem prof. dra Mariana Saoluchowskiego i Józefa Puzyny. W roku 1920 odbyła się obrona pracy doktorskiej: O wpływie filtrowania na hydrosolę, a w roku 1925/26 odbyło się na Wydziale Mechanicznym Politechniki Lwowskiej kolokwium habilitacyjne na podstawie pracy: Ze studiów nad filtrowaniem hydrosoli oraz wykładu habilitacyjnego: O zasadzie nieosiągalności zera absolutnego.

Od roku 1907 pracuje jako asystent prof. dra Tadeusza Godlewskiego w Katedrze Fizyki Politechniki Lwowskiej, po którym obejmuje Katedrę Fizyki na Wydziale Rolniczo-Leśnym i Komunikacyjnym. W roku 1927 zostaje mianowany profesorem nadzwyczajnym, w roku 1936 profesorem zwyczajnym. W latach 1939-1945 kieruje katedrą zbiorczą Fizyki na Politechnice Lwowskiej.

Od roku 1945 organizuje Katedrę Fizyki na Politechnice Śląskiej. Z dwu katedr fizyki, które powstały równocześnie z Politechniką, na Wydziale Chemicznym i Elektrycznym i obsługujących Wydziały Chemiczny i Inżynierii Budowlanej oraz Elektryczny i Mechaniczny, kierował tę ostatnią, prowadząc wykłady na Wydziale Elektrycznym, Mechanicznym i następnie Energetycznym. Z biegiem lat tworzone są nowe wydziały i nowe katedry: w roku 1950/51 na Wydziale Górniczym, w roku 1951/52 na Wydziale Energetycznym. Kierownikami zostali mianowani pracownicy katedry profesora. W roku 1951 powstał zespół katedr, którego kierownikiem był również profesor.

Stworzenie katedr fizyki wiązało się z dużym wysiłkiem organizacyjnym, od projektowania i urządzenia sal wykładowych i ćwiczeniowych poczynając a skończywszy na uposażeniu w przyrządy niezbędnie potrzebne do prowadzenia zajęć.

Celowi temu służył również utworzony przy katedrze w roku 1946 Zakład Optyki i Mechaniki Precyzyjnej, który następnie usamodzielniał się.

Z inicjatywy profesora w roku 1948 powstał Gliwicki Oddział Polskiego Towarzystwa Fizycznego.

Drugą dziedziną działalności profesora była radiotechnika, której był pionierem, popularyzatorem i wykładowcą. W roku 1923 uruchomił Laboratorium Radiotechniczne, prowadzone następnie przez prof. dr. Janusza Groszkowskiego. W roku 1937/38 została utworzona na Politechnice Lwowskiej Grupa Tele- i Radiotechniczna.

Profesor był członkiem i przewodniczącym różnych instytucji radiotechnicznych, w szczególności członkiem Rady Instytutu Radiotechnicznego w Warszawie.

W Gliwicach, przy współudziale swego ucznia prof. dra Tadeusza Zagajewskiego, stworzył na Wydziale Elektrycznym Grupę Tele-radiotechniczną, na której prowadził wykłady. Grupa ta istniała do reorganizacji Wydziału Elektrycznego w roku 1953.

Z fizyki, profesor zainicjował prace z dziedziny koloidów. Prace te kontynuowali prof. dr. Kazimierz Gostkowski, prof. dr. Zdzisław Sokalski i doc. dr. Walery Miśniakiewicz. O dużym dorobku tej grupy pracowników i ich uczniów informowano szczegółowo w [2].

Z zagadnień, nad którymi profesor pracował z pasją, należy wymienić zagadnienia jednostek fizykalnych. Znane są liczne dyskusje profesora z tej dziedziny z prof. drem Stanisławem Fryze, również specjalistą z tej dziedziny.

Z równym pedantyzmem i drobiazgowością, jak do wykonywania prac naukowych, egzekwowania wiadomości u studentów, recenzowania prac doktorskich, podchodził również profesor do opracowania życiorysów ukochanych uczonych, jak J.C. Maxwell lub M. Smoluchowski.

Za zasługi profesor był odznaczony krzyżem komandorskim Orderu Odrodzenia Polski oraz medalem brązowym i srebrnym za długoletnią służbę.

Zasługi profesora uczciła Politechnika Śląska na uroczystej akademii, połączonej z posiedzeniem Senatu dnia 7.6.1952 i z wmurowaniem tablicy pamiątkowej obok audytorium, nazwanego również nazwiskiem profesora.

LITERATURA

- [1] Gostkowski K.: Pamięci prof. dr inż. Tadeusza Malarskiego. Postępy Fizyki III, No 4, 401-405.
- [2] Szpilecki J.: Znaczenie prac prof. dra inż. Tadeusza Malarskiego dla powstania i rozwoju szkoły fizyki i chemii koloidów. ZN Politechniki Śląskiej, Matematyka-Fizyka Nr 23, 1973, 165-173.